

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Móricz Zsigmond*
Cím: *Riport a pesti gyermekekről*
Forrás: *Az Est*

2. 1923. 12. 14.

(Idő) (Köt. v. füz.) (Oldal)

Oszályozás

Tárgy

362.4

Hely

Idő

"1923"

Személy

Helyszám

RIPORT A PESTI GYERMEKRŐL

Budapest, december hó

Hajnalban ébresztett fel kicsi lányom. — nekem hajnal volt, nekem már munkaidő; iskolába készen állt előttem; álmosan alig értem, mit akar: «szavazzak, hogy kilenc órákor kezdődjék-e az iskola, vagy nyolckor? ... Ezt a szavazólapot neki vinnie kell.»

Nézem a gyereket, ahogy ott áll előttem bátran, egyenesen, csillogó szemmel, piros arccal, komolyan.

— Te hogy akarsz? — kérdelem tőle.

— Nekem mindegy.

— Hát talán tízóra? ...

Felnevet. Az első érzés öröm: az jó volna. Aztán neheztel, hogy a kötelességteljesítés egyenes vonalában megzavarom:

— No igazán, ne tréfálg, írd le: kilenckor, vagy nyolckor. Azt mondta a tanítónéni: ahogy a szülő akarja. Kilenckor, vagy nyolckor.

Abból, hogy következetesen, de önkéntelenül azt mondja elsőnek, hogy *kilenckor*: ... érzem az ő szavazatát s leírom: «Kilenckor.»

S repül vele; kis táská a hátán, kis prémecske a nyakán, sapka a fején, az ablakból még utána nézek, ahogy apró lábain siet, siet, fürgén, szaporán, a biztos úton, biztos akarat viszi: im a gyermek: a munkavégző ember.

Az egészséges gyermek: a tökéletes ember.

Ma meg fogom tudni. — határozom el — mit csinál a város jövő nagy tömege: a szegény gyermekesereg, amely az élet útján nyűzség és fázik és éheznek és fejlődik a jövő számára ...

Purcsa ma ez a város: feltízkor még az utcák üresek, csak a villanyos zörög, zakatol, a rossz villamosok, elromlott fékjükkel, nyikorgó tengelyeikkel s ugráló sínjeikkel. A járdákon is kövesen. A nagy körúton végignézek, egyetlen üres társzeker zötyög. Kihalt város a novemberi lanya ködben. A járókelők lassan mennek, bakatnak, ácsorognak. Kissé vasárnapiasan kiöltözött iparosforma népek, eszina is, paraszt is, jól öltözve, nem népviselet többé. Nők első télidiszben, nemzetközi ruhák. Olyan ez a Budapest, mint egy nagyméretű kisváros vasárnap reggel ...

Senki sem siet. Minek? ... Nincs sietős dolga ... Azér a kis pénzér? Úgy sines üzlet. Nincs cél, nincs munkaöröm. Kírákatot nézni? Minek? Olyan drága minden, még nézni sem érdemes.

Felmegyek egy modern nagy bérpalota első emeletére, ott van egy gyermekvédő iroda.

Gyermekvédő iroda. Mi ez? Felmeleti nagy tágas üzlethelyiség, rengeteg ívegablak, ma milliókat ér, istenem, ha kitérik ... Üres, tágas helyiség, kopott s rendetlen. Alig van benne bútor s mégis rendetlen, poros és elhagyatott, a szegénység pora lepte be.

Egy fiatalember, két úrlány s egy idősebb úriasszony dolgoznak benne ... Hogy tudnak ilyen rendetlen helyen megenni? Urinők ... Lám a nők ezer és sokezer év óta csak háztartási munkával foglalkoztak: de nem belső hajlamból. Hogy menniye nem, mutatja ez a kép: három nő dolgozik egyetlen szobában s az ablakot oly vastagon takarja be a por, hogy alig lehet kilátni.

— A teljesen szegény, gondozásra szoruló gyermekek száma rengeteg nagy. Nem túlozok, ha azt mondom, hogy százazrekre rüg csak Budapesten. — magyarázza a titkár, nagyon intelligens, komoly s rendes fiatalember. — Megmentésükkel foglalkozik az állam, a főváros, a rendőrség s a társadalmi egyesületek ... Az állam fentartja a menhelyeket, felügyeletet gyakorol minden ilyen irányú tevékenység felett, a vakok, siketnémák intézete is ide tartozik ... A főváros az árvaszék útján, de itt csak

a vagyonnal bíró gyermekeket gondozza, a vagyontalanok javára öt árvaházat tart fenn ... A rendőrség a gyermekbírósg útján igen sokat tesz, a társadalmi egyesületek száma is nagy: legnagyobb az *Országos Gyermekvédő Liga*, amelynek nagy érdeme a nyaraltatási akció, a külföldi üdülésre elküldött gyermekek ezrei áldják. Kisebb egyesületek a *Zsófia Gyermekszanatórium Egyesület*, az *Ingentej, A gyermekért*, az *Országos Gyermekvédő Egyesület* és a *Fröbel Egyesület* és a *patronázsok*, a katolikus patronázs különösen, de protestáns patronázsok is vannak, a szocialista párt is próbál tenni, amit tud, a Kerületi Munkásbiztosító egyik osztálya útján, a MÁV-nak is van gyermekfoglalkoztatója, van egy *Brit Gyermekfoglalkoztató* s egy *Nemzetközi Gyermekmentő Szövetségnek* is helyi fiókja, az *Országos Stefánia Szövetség*, a *Nyomorék Gyermekek Otthona* s a *Vöröskereszt* is fejt ki ezen a téren jelelntékeny működést.

— Körülbelül mennyi munkát tud ez a sok egyesület végezni: úgy értem, a főváros nyomorgó gyermekeinek milyen százaléka

részesül ez egyesületek útján valamely segélyben?

— Hát talán egy tizedrésze ... körülbelül tíz százalék.

— Szóval az ön véleménye szerint száz éhez s fázó gyermek közül tíz kap segélyt, kilencven pedig sorsára marad.

— Igen.

Lassan, gondolkozva néztem ki az őszi uccára, köd, ború, poros ablak, szűk ucca, rossz üzletek, szép nagy üzlethelyiségek, de rossz szul mennek; mindenki panaszkodik; mintha a közsóhajok köde borongana a városban.

— Mondja kérem, mit tud például az önök egyesülete tenni?

A fiatal ember kényelmetlenül fészengett.

— Keveset, nagyon keveset, ahog képest, amit szeretnénk ... Tavaly rendeztünk egy kiállítást, amely az egész ország gyermekvédelmét nagyszerűen tüntette fel ... az idén kiadunk egy könyvet, egy almanachot, amelyben az összes szakférfiak cikkeiben tanítják ki a közönséget a gyermek gondozására s védelmére ... Azonfelül fentartunk egy irodát, amely minden ilyen bajnak gyógyításánál kész közreműködni s négy rendelőt ingyen orvossal s ajándék kiosztással. Tudniillik könyöradományokat gyűjtünk s azt a rendelőinkben teljesen vagyontalan gyermekek számára kiosztjuk ... Sajnos, az orvosoknak, akik egészen titokban s egész odaadással működnek, még a villanyos költséget sem tudjuk megfizetni s az adományok, amelyek nagyobb részt állandó adományozóktól, fővárosi kereskedőktől gyűlnek össze, az igénylők századrészét sem elégítik ki.

Szomorú csönd.

— Ma van egy igen szép akciónk:

a külteki gyerekek érdekében mi indítottuk azt a mozgalmat, hogy ne nyolc órák kezdődjék az iskolai tanítás, hanem kilenckor.

— Erdekes: éppen, ma szavaztam le.

— Igen, nem is tudtam, hogy már szavaztatnak.

Ez jó, ez helyes, a gyerekek egy órával tovább alhatnak reggel. Ha tudnák a pedagógusok, hogy ez az egy órai alvás többet ér a gyerek szervezetének, mint akármilyen, akkor nem kellene társadalmi úton kényszeríteni rá őket az iskolai idő kitolására. De hiszen nem pedagógusok intézik az élet dolgait, hanem politikusok...

A politikusok meghozták a törvényt, hogy tíz éven alóli gyerekek nem szabad többet gyárakban dolgozni.

S ezzel el van intézve a probléma.

Pedig ennek a törvénynek csak akkor van értelme: ha azt is törvénybe iktatják, hogy annak a gyermeknek, aki tízéves korában

rá van kényszerítve, hogy gyárban dolgozzék: az ott elérhető keresetén megfelelő napidíjat adjanak.

Hogyan, hát a gyermeknek kell megfizetni saját eltartása díját? s mivel? a halálával?

— Egy nagy baj van, kérem, — mondja a gyermekgondozásnak a derék szakembere — az, hogy voltaképpen minden gyermekvédelmi egyesület csak az egészséges gyermek számára van felállítva.

— Nem értem.

— Hát kérem szépen: egy tüdőbeteg gyermeket sehol, semmiféle egyesület vagy árvaház, vagy szanatórium, vagy kórház fel nem vesz.

— Lehetetlen.

— De úgy van... Tovább megyek: itt van például a Liga... Sok ezer gyermeket küldött ki a külföldre nyaraltatni: de tüdőbeteg gyermeket egyet sem. Sőt nem tüdőbeteg, de beteget sem!... Sőt, nemcsak hogy beteget nem vesz fel s nem küld ki, de igazi szegény gyermeket sem... Nem is küldhet, mert a Liga nem kompromittálhatja Magyarországot azzal, hogy a hollandus családokhoz valósgos szegény, rongyos, piszkos, büdös, varas, mocskos gyermeket küldjön: nem lehet az, hogy ilyen egészséges s rendszerint moráliter is fertőzött gyerekek képviseljék hazánkat a külföld előtt. Nem is fogadná el a külföld. Szegény gyerek csak akkor juthat ehhez a kitüntetéshez, ha van aki garanciát vállal érte,

hogy szegénysége is ép olyan kifogastalan, ruházat, egészség és erkölcsi nevelés tekintetében, mintha a középosztály gyereke volna... Most tessék elképzelni a külvárosok sötét utcáiban a nyomortanyákon nyüzsgő gyerekeket: azokhoz még a híre sem jut el annak, hogy van külföldi utazás, hollandus kakaó és svájci ruha, amit magukkal hoznak a gyerekek a nyaralás után a jó nevelő szülőktől...

Hát természetesen. Ott sem akar senki családjába befogadni magánál sokkal alacsonyabb társadalmi osztályból való gyereket. Tehát a pesti kis szegény gyerekeket legelőbb a londoni proletár családok látnak szívesen: azoknak pedig éppen olyan kevés jutott az élet javaiból, mint pesti kollégáknak.

— Hogy milyen nehéz bejutni egy szanatóriumba, arra itt van egy eset: tessék elolvasni ez aktákat: Özvegy Eszes Vendelnét hozzánk utasították, s eljött, hogy kilencéves nyomorék gyermekét juttassuk be a Nyomorék Gyermek Országos Otthonába. Kimutatta, hogy ő teljesen szegény, hadiözvegy, aki két keze munkájából tartja fenn magát s gyermekét eltartani nem bírja, pláne kis nyomorékot; oly rendes, intelligens gondolkodású asszony volt, hogy rögtön magunkévá tettük az ügyét. Érintkezésbe léptünk a Nyomorék Gyermek Országos Otthonával, ahonnan a következő levelet küldték az anyának: »Értesítjük, hogy gyermekét orvosi és pedagógiai vizsgálatra hozza fel, s amennyiben a gyermek a vizsgálaton megfelel intézetünk követelményeinek és magával hoz teljes ruházatot és pedig:

1 téli ünneplő ruhát,

2 téli viselő ruhát,

3 inget,

1 pár cipőt s legalább

2 pár harisnyát, mosó kötényeket s nyári ruhákat, akkor a fölvetel megtörténhetik.«

Az asszonynak nincsen vasúti költsége sem: ha ennyi ruhája volna, nem is kérné a fölvetelt.

A titkár maga megállapítja némi rezignációval:

— A társadalmi egyesületek a szegény gyermekeknek csak egy igen kicsiny töredékét tudják segíteni, tehát megválogathatják hogy kikre fordítsák azt a kicsiny segélyt, amit módjukban áll kiosztani.

— Tehát egyesületek útján nem lehet megszüntetni a szegény gyermekek nyomorát.

— Nem.

— Hát hogyan lehet megszüntetni?

A hatalember, aki az egyesületek működését teljesen ismeri, a kérdésre nem tud válaszolni.

Nem is tudhat, mert csak egy módon lehet megszüntetni:

— Ha megszüntetik a szegény szülő nyomorát!...

Még egy kérdést intéztem a titkárhoz:

— Mennyi a maguk bevétele egy hónapban?

— Hét-nyolcszázezer korona.

Hát ebből igazán nem lehet megszüntetni a szegény gyermekek, sem a szegény szülők, de még egy szegény társadalmi egyesület nyomorát sem.

Móricz Zsigmond